

ОСОБЛИВОСТІ СТВОРЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ІНФОГРАФІКИ

Педагогічна наука здійснює постійні пошуки та розробки оптимальних технологій навчання, що спрямовані на ефективне формування різних компетентностей. Один з традиційних напрямів таких розвідок базується на «принципі наочності», що передбачає зосередження уваги на образному сприйнятті навчального матеріалу. У цьому контексті одним з інноваційних методів є представлення навчальних матеріалів у вигляді «екранної наочності», що створена з використанням цифрових технологій у вигляді структурних елементів SMART-комплексів [1, с. 5].

Слід наголосити, що традиційний для педагогіки феномен наочності, має бути детально вивчений з урахуванням специфіки цифровізації освіти. Широке запровадження гаджетів, легкий доступ до глобальної мережі, переведення спілкування в он-лайн режим призвели до нових тенденцій розвитку візуального мислення здобувачів освіти [2, с. 106-107].

У цифрову епоху однією з психологічних особливостей здобувачів освіти є кліпове мислення, яке, стаючи масовим явищем в сучасному суспільстві, є своєрідним захистом від інформаційних перевантажень. Людина, відчуваючи потребу швидкого засвоєння інформації на різноманітні теми, не має іншої альтернативи крім сприйняття за зразками [3, с. 32].

Кліпове мислення – процес відображення безлічі різноманітних властивостей об'єктів, без урахування зв'язків між ними, що характеризується фрагментарністю інформаційного потоку, алогічністю, повною різноманітністю, що надходить з високою швидкістю перемикання між фрагментами інформації, відсутністю цілісної картини сприйняття навколишнього світу. У контексті кліпового мислення необхідно: переглянути зміст навчального матеріалу; організувати інформацію у вигляді кліпів; модифікувати формат подачі інформації; застосовувати яскраві, зрозумілі та наочні презентації з чіткими, образними та «чіпляючими» формулюваннями [4, с. 345].

З урахування такої специфіки мислення сучасних здобувачів освіти педагоги використовують системний підхід до візуалізації даних та їх графічного подання, при цьому комбінуючи текст та «яскраві, незабутні» зображення. Згідно з Оксфордським словником англійської мови (Oxford English Dictionary), інфографіка (або інформаційна графіка) – це «візуальне представлення інформації або даних».

Сьогодні інфографіка стала цінним інструментом візуальної комунікації. Встановлено, що вдало створена візуально унікальна, креативна інфографіка є ефективним способом передачі та запам'ятовування інформації, оскільки вона привертає нашу увагу «яскравими образами». Але слід пам'ятати, що у системі освіти візуальні ефекти інфографіки повинні робити більше, ніж просто захоплювати і залучати. Вони повинні допомогти здобувачам освіти зрозуміти і запам'ятати зміст інфографіки та «вбудувати представлену інформацію в загальну картину світу», а не сприймати її як самостійний елемент.

На ринку Інтернет-сервісів та програмного забезпечення існує широкий спектр інструментів для створення інфографіки: Easel.ly (<http://www.easel.ly>), Infogr.am (<https://infogr.am/>), Canva.com (https://www.canva.com/uk_ua), Venngage (<https://venngage.com/>), Draw.io (<https://app.diagrams.net/>), Spritesapp (<https://spritesapp.com/>), Wordle (<https://www.wordle.net/>) та ін. Але традиційно більшість педагогів для створення інфографіки використовують ресурси Microsoft Office (Microsoft 365).

Існує значна кількість різноманітних методик створення інфографіки як розбиті на різну кількість етапів але всі вони фактично включають наступні види діяльності:

- 1) постановка цілей створення та використання інфографіки;
- 2) збір та групування даних;
- 3) перевірка та аналіз даних на предмет актуальності та достовірності;
- 4) виявлення патернів (шаблон, схема-образ, що діє як певне уявлення, або чуттєве поняття, завдяки якому в режимі одночасності сприйняття та мислення виявляються закономірності – спіралі, стільники, відгалуження гілок дерева, крива Безье та ін);

- 5) кодування даних за допомогою впізнаваних та зрозумілих візуальних символів;

- 6) перевірка – інфографіка вважається завершеною, якщо тестова аудиторія «вірно» сприймає представлений текст та зображення та їй вдається розшифрувати візуальні символи.

Для того щоб навчальна інфографіка була ефективною, слід виконувати ряд вимог: 1) обмежте кількість кольорів (не більше 7); 2) використовуйте контрастні кольори (один контрастний колір для важливої інформації); 3) створіть текстову ієрархію з трьома відмінними шрифтами; 4) використовуйте іконки, піктограми тощо 5) використовуйте лінії, границі та фігури для групування інформації; 6) уникайте об'ємних зображень (об'ємні зображення виглядають красиво, але погіршують сприйняття) – необхідно надавати перевагу площинним зображенням; 7) об'ємна інфографіка може бути доцільною, коли у вас є два-три важливі об'єкти на фоні площини; 8) у кожному візуальному блоці має бути лише 3 – 4 активні елементи, більше мозку складно утримувати.

Інфографіка як один з методів візуалізації навчальної інформації може використовуватися на заняттях для: створення опорних конспектів (набору у вигляді слайдів презентації за дисципліною чи окремих питань теми); порівняльного аналізу певних процесів та об'єктів; створення проблемних ситуацій; систематизації та класифікації; організації ефективної пошукової діяльності; розроблення алгоритмів дій; контролю та перевірки тощо.

Використання інфографіки є відмінним інструментом для представлення здобувачам освіти необхідної інформації візуально привабливим способом при цьому відбувається доповнення, систематизації, уточнення й унаочнення текстової інформації. Її можна використовувати як основу електронного навчання та у цифрових навчальних продуктах завдяки використанню гіперпосилань.

Література

1. Пригодій М. А. (2021). Методичні основи розроблення SMART-комплексів для підготовки кваліфікованих робітників аграрної, будівельної та машинобудівної галузей. Вісник Національної академії педагогічних наук України. 2021. № 3(1). С. 1-8. URL: <http://surl.li/munlo>
2. Wang Y., Gani M. Current Status and Trends of Research in the Field of Visual Thinking – A Visual Analysis of Literature Based on Citespace. *Proceedings of the 2022 2nd International Conference on Business Administration and Data Science (BADSD 2022)*. Atlantis Press, 2022. P. 97-108. URL: <http://surl.li/munod>
3. Копняк Н.Б. Інтерактивний комплекс та хмарні сервіси у початковій освіті: монографія. Вінниця: ТОВ «ТВОРИ». 2020. 220 с. URL: <http://surl.li/munoc>
4. Volkodav T., Semenovskikh T. Dichotomy of the «Clip Thinking» Phenomenon. *Proceedings of ICEPS 2017 Bangkok, Thailand*. 2017. Vol. 4. P. 345-353. URL: <http://surl.li/munpp>

САВЧЕНКО ОЛЕНА

Український державний університет
імені Михайла Драгоманова (м.Київ)

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ЯК ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ ФЕНОМЕН

У сучасному суспільстві все більшої актуальності набуває потреба в особистості, яка здатна не тільки до відтворення наявних норм і традицій, а яка вміє активно і самостійно аналізувати, оцінювати інформацію, робити висновки, приймати адекватні, об'єктивні рішення, саморозвиватися, відмовлятися від власних стереотипів у діяльності і поведінці. Разом із тим підвищуються вимоги до професійної компетентності фахівців, а також до рівня їх особистої та соціальної відповідальності за прийняті професійні рішення, що пов'язано з тенденцією до побудови відкритого, демократичного суспільства, характерними рисами якого є надшвидка інформатизація й висока мобільність.

Одним із напрямів реформування системи сучасної освіти є орієнтація на розвиток критичного мислення особистості, який передбачає наявність навичок рефлексії щодо власної розумової діяльності, вміння працювати з поняттями, судженнями, думками, проблемного бачення, пошуку альтернативних, інноваційних форм, засобів і методів, що сприяють раціональному вирішенню професійних завдань, а також до оцінки аналогічних можливостей інших людей, що робить розвиток цього виду мислення важливою умовою для конкурентоспроможності фахівця.

Перш ніж уточнити феномен «критичне мислення», розглянемо складові даного поняття «критичність» і «мислення».

Вирішення завдань та пошук способу їх розв'язання, у тому числі професійного, завжди є актом мислення, до трактування якого учні підходять по-різному.

С. Гончаренко в українському педагогічному словнику трактує «мислення» як вищу форму відображення діяльності у психіці, ідеальну діяльність, результатом якої є об'єктивна істина. Мисленню особистості властиве хоча б незначне прогнозування невідомого, а у підсумку розв'язання ряду завдань є момент раптового розуміння, здогадки. Судження і міркування є основними формами процесу мислення [1].

Розкриваємо детальніше ці два поняття. Судження – це форма мислення, у якій зв'язок між предметом і його ознакою (прикметою) є переконливим [2]. Міркування – зіставлення думок, їх пов'язання задля відповідних висновків. логічне мислення [3, с. 386].

Крім того, деякі автори критичність вивчають у зв'язку з проблемою соціальної адаптації (Б. Братусь, Б. Зейгарпик і ін.). На їхню думку, достатня критичність по суті визначає соціальну зрілість особистості, відіграючи особливо важливу роль в ситуаціях морального вибору. Порушення критичності поведінки розглядається як одне зі значних відхилень особистості [4].

Отже, критичність варто сприймати як оціночний процес. Перейдемо тепер до аналізу феномену «критичне мислення». Багато авторів розглядають критичне мислення і в особистісному плані, в зв'язку з переконаннями, самосвідомістю особистості, емоційно-вольовими особливостями, темпераментом. Критичність визначається як властивість особистості, яка виявляється в постійному прагненні людини відшукати помилки, недоліки в своїх і чужих діях і знаходити шляхи і засоби їх усунення.